

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK i AUSTRO-UGARSKU sa DNEVNOM dostavom mjesечно K 2:50, godišnje K 30 —; sa dostavom DVAPUT NEDJELJNO mjesечно K 1:25, godišnje K 15 —. Za INOZEMSTVO suviše poštara. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi svaki dan u 6 sati večer
osim nedjelje i blagdana.

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIČTVO I UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalaze se u „Hrvatskoj Tiskari“ (Dr. Krstelj i drugi). — Rukopisi ne vraćaju se. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drugi). — Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik JOSIP DREZGA.

OGLASI PO CIENIKU.

God. VIII.

Broj 718

ŠIBENIK, petak 18. listopada 1912.

Naši brzojavi.

Cuvaj — odlazi.

Budimpešta, 18 listopada. „Az Est“ javlja, da je ugarska vlada odlučila Cuvaja zamjeniti jednim generalom.

Beč, 18 listopada. „Zeit“ javlja, da predstoji pad Cuvajev, koga bi imao naslediti jedan general kao vojnički guverner za Hrvatsku. Taj bi general bio podignut vojnoj oblasti i zajedničkom ministru rata generalu Auffenbergeru.

„Zeit“ je mnjenja, da je Cuvaju zadnji udarac zadala hrvatsko-slovenska stranka, koja se zadnjih dana osnovala u Ljubljani od stranke prava i slovenske pučke stranke, a vodje su joj dr. Mile Starčević i dr. Ivan Šusteršič.

Beč, 18 listopada. Poluslužbeni „Pester Jurnal“, na glasine o odlazku Cuvajevu i imenovanju jednog generala vojničkim guverneru za Hrvatsku, izjavlja, da ngarska vlada nema ni najmanjeg povoda da bude sa Cuvajem nezadovoljna. (Vjerujemo — Op. Ur.) Bratimljenje predsjednika vrhovne uprave stranke prava dra. Mile Starčevića sa predsjednikom slovenske pučke stranke drom. Šusteršičem — veli „Pester Jurnal“ — skrajna je netaktičnost. Potvrđuje viest o odlazku Cuvajevu i imenovanju generala, ali veli, da konačna odluka još nije pala.

Uapšenja novinara.

Zagreb, 18 listopada. Policija je uapsila dopisnika peštanskog „Hirlapa“, a urednika „Agramer Tagblatta“ Maksu Bauera izgnala iz Hrvatske, radi njihovog Cuvaju nepočudnog izvješćivanja u stranim novinama o prilikama u Hrvatskoj.

Još o najnovijoj uroto.

Zagreb, 18 listopada. O najnovijoj uroto, koja navodno imala cilj da osloboди Jukića, saznaće se još sliedeće: Policija je zatvorila 14 djaka i 8 djevojčica, među ovima i sestre osudjenih djaka Cvijića i Neidhardta. Policija veli, da su uapšene djevojke dale doneti Jukiću u čelju žensku opravu, u kojoj bi bio pobijegao. Bieg imao se omogućiti tako da se stražarima, koji čuvaju tamnice, saspe u vino opijuma, pa da oni zaspaju.

Šef policije Sporčić uviek je uz Cuvaj. Ovaj se plaši novog atentata.

Graf Batthyanyi o položaju.

Budimpešta, 18 listopada. Graf Teodor Batthyanyi, jedan od prvaka stranke neodvisnosti, držao je skupštinu izbornika i u svom govoru dotakao se položaja monarkije u vanjskoj njenoj politici.

Graf Batthyanyi osudio je sadašnju izvanjsku politiku Austro-Ugarske. Pravac inačirani od pokojnog grofa Aehrentala donio je istina koristi monarkiji time, što je Njemačka Austro-Ugarsku u njenoj akciji izdašno podupirala, ali te prednosti nisu mogle da uklone štetu, koju monarkija trpi obzirom na treći faktor trojnog saveza — Italiju. Na ovu Austro-Ugarsku nipošto nemože računati, tako da je monarkija zapravo u Europi osamljena.

Graf Batthyanyi upozorio je nadalje, kako je jugoslavenska politika monarkije uperena protiv Magjara, a ta jugoslavenska politika dirigirana je iz Beča te se njeni žalostni plodovi pokazuju u Hrvatskoj i u Bosni.

Potvrđen pad Cuvajev.

Beč, 18 listopada. (Dringend). „Fremdenblatt“ potvrđuje da Cuvaj odlazi, a na njegovo mjesto bit će imenovan jedan general.

PRED KLANJEM NA BALKANU.

Srbija, Bugarska i Grčka naviestile Turskoj rat. — Sukob srbskih i turskih četa kod Prepolca i Mrdara. — Goleme žrtve kod Taraboša i Vranja. — Grčka torpiljarka pod vatrom turskih topova ulazi u Artu. — Isa Boljetinac u srbskoj vojsci. — Protuaustrijske demonstracije.

Vojskovodje i zapovednici.

II. Srbija.

Vrhovni zapovednik sve srpske vojske za slučaj rata jest šef glavnog stožera general Radomir Putnik. General Putnik je do pred mobilizaciju bio ministar rata u Pašićevom kabinetu, te je opet stupio na čelo glavnog stožera, kojemu je bio i prije starješina kroz više godina. Putnik je poznat kao dobar reorganizator srpske vojske, a on je s Pašićem duževni tvorac balkanskog saveza. On je sada ponajstariji časnik u srpskoj vojsci. Rodio se je 1847. u Kragujevcu, 1861. stupio je u tobđijsku školu, 1866. je kao poručnik stupio u srpsku vojsku. Učestvovao je u srbsko-turskom ratu kao brigadički pobočnik; te je brzo postao pobočnik tobđijskog zapovednika. Još za vreme rata je izvanredno promaknut na majora. U drugom srbsko-turskom ratu je bio zapovednik kombinirane brigade. Za vreme srpsko-bugarskog rata se je odlikovao kao obrst glavnog stožera, te je dobio visoka odlikovanja. U mirno doba je Putnik bivao zapovednikom raznih vojnih odjeljenja i profesorom na vojničkoj akademiji. Na čelu glavnog stožera bio je ravnih deset godina. Njegova je zasluga, što je srpska vojska danas spremna.

Ovo su zapovednici za tri srpska vojna zbra:

Zapovednik dunavske divizije general Milan Božanović. Rodio se je 1863. u Rajevom selu u Slavoniji, učio je gimnaziju u Beogradu, te je tu 1882. svršio vojničku akademiju. Za tim je na državne troškove otišao u Rusiju, gdje je više godina služio u željezničkoj brigadi. Godine 1894. preuzeo je zapovedništvo srpskih željezničkih četa, Brzo za tim postao je šef vojnoga merničkoga odsjeka u ministarstvu rata. On pripada generaciji mladih modernih časnika. Učestvovao je i u srpsko-bugarskom ratu.

Drugim vojnim zborom će zapovedati general Stepanović a trećim general Janković obojica takodjer vrstni vojnici.

Balkan Balkancima!

Petrogradsko „Novoje Vremje“ prihvati intervju sa češkim prvakom drom. Kramaržom.

„Za sada — rekao je dr. Kramarž — austrijska vlada po mom mnjenju ne će početi s agresivnom politikom u balkanskom pitanju. Ako bi pak Srbi, u slučaju pobjede balkanskih država, pokušali proći put do Jadranskog mora, vrlo lako da izmedju Austrije i Srbije dodje do sukoba, jer neki austrijski krugovi misle, da proširenje Austrije u tom smjeru ugrožava austrijske interese. Ja i moji slaveno-mišići drugovi želimo, da Balkan pripane Srbima, Bugarima i Crnogorcima, ali ne možemo da budemo proti austrijskim interesima. Sadanje djelovanje slavenskih zastupnika ide za dvama ciljevima, prvo da uvjeri mjerodavne krugove, da proširenje Jugoslavene ne ugrožava austrijskih interesu, ako im je samo do gospodarskog razvoja, a drugo da Balkanci ne smetaju austrijsku trgovinsku politiku.“

Beč, 18 listopada. (Dringend). „Fremdenblatt“ potvrđuje da Cuvaj odlazi, a na njegovo mjesto bit će imenovan jedan general.

Srbija naviestila rat.

(Od našeg posebnog izvjestitelja).

Beograd, 18 listopada. Noćas je Srbija objavila Turskoj rat. Ovaj svoj korak Srbija obrazlaže tim, da su sva njena nastojanja ostala bezuspješna i sva njena sredstva, da bi se spor mirno rješio, izcrpljena.

Beograd, 18 listopada. Odmah nakon objavljenja rata, srpska vojska prešla je granicu.

Beograd, 18 listopada. Proglasenje rata izazvalo je ovde neopisivo veselje. Cielu noć gradjanstvo je na nogama i obilazi gradom pjevajući patrioci pjesme i pozdravljajući kralja i vojsku.

Carigrad, 18 listopada. Srpski diplomatski poslanik Nenadović primio je od srpske vlade objavu rata, da je predade Porti.

Beograd, 18 listopada. Srpska vlada notificirala je svim velevlastima izjavu, kojom Turškoj naviestila rat.

Carigrad, 18 listopada. Zastupnik Srbije Nenadović predao je jutros turskom ministru vanjskih posala Noradunghianu izjavu o navještanju rata, i nakon toga odmah ostavio Carigrad sa čitavim osobljem poslaničtvom.

Prijetnje Austriji.

Petrograd, 18 listopada. „Novoje Vremje“ u uvodnom članku osvrće se na razvitak dogodaja na Balkanu te veli: Turška još nije pozvala Austriju u pomoć proti prodiranju srpske i crnogorske vojske u Novopazarski sandžak. Ako li se dogodi, da Turska dobije za rat saveznika, u tom slučaju i balkanske savezne države dobijeće pravo da i one traže pomoć.

Niš glavni tabor.

Beograd, 18 listopada. U prisutstvu bugarskog ministra predsjednika Gešova odlučeno da Niš bude glavni tabor srpske vojske.

Boljetinac u srpskoj vojski.

Beograd, 18 listopada. „Straža“ javlja, da je Isa Boljetinac sa 10.000 svojih prešao u srpsku vojsku, da se pod zapovedničtvom generala Živkovića bori proti Turcima.

Turski poraz kod Mrdara i Prepolca.

Beograd, 18 listopada. Tursko-arbanaške čete provali su jučer kod Mrdar i Prepolca, na granici kraj ceste koja vodi u Niš. Srbske čete sasuve na Turke vatru iz topova. Turci su bili potisnuti nakon što ostavile 200 mrtvih i mnogo ranjenih. Srba je mrtvih 10, ranjenih 40.

Boj kod Prepolca traje.

Beograd, 18 listopada. Turci, nakon prvog poraza, kod Prepolca ponovile napad na Turke utvrde. Boj traje. Turci idu zatim, da prođu na sjeverozapad, kako bi

prisječili prodiranje srpske vojske u Staru Srbiju te napali je iza ledja i natjerali pod vatru iz topova sa turskih utvrda.

Poraz Turaka kod Mrdare.

Beograd, 18 listopada. Turci napali su srpsku vojsku kod Mrdare na tursko-srpskoj granici. Razvila se žestoka borba, koja trajala više rati. Turci bijahu uz velike gubitke poraženi te uzmaknute preko granice. Potankosti pale.

Srbija neće u Novipazar.

Pariz, 18 listopada. Iz sigurnog vrele saznaje se da je Srbija izjavila Rusiji, da neće prodirati u Novipazar.

Prekinuće diplomatskih odnosa.

Carigrad, 18 listopada. Porta je poslanicima Srbije i Bugarske izvršila pašošte. Poslanici ostavljaju odmah Carigrad.

Atena, 18 listopada. Turski poslanik je ostavio Atenu. Grčki poslanik u Carigradu opozvane.

Carigrad, 18 listopada. Rusija preuzela je zaštitu srpskih državljana što živu u turskom carstvu.

Početak rata.

Carigrad, 18 listopada. Na bugarsko-turskoj i srpsko-turskoj granici buknula su još jučer neprijateljstva i medju četama dolazi do okršaja. Time je rat faktično započeo.

Za lokaliziranje rata.

Pariz, 18 listopada. Medju predstavnicima velesila dnevno se obdržavaju konferencije za lokaliziranje rata. Govori se, da postoje velika razlika mnjenja te je težko da dođe do sporazuma.

Turska vojska maršira...

Carigrad, 18 listopada. Porta je dala nalog turskoj vojski, da odmah putuje prema bugarskoj i srpskoj granici.

Iz glavnih tabora.

Sofija, 18 listopada. Car Ferdinand odputovao je u glavni tabor, da pregleda vojsku.

Niš, 18 listopada. Amo je prispoj, burno pozdravljen od vojske, priestolonaslijednik Aleksandar.

Jakost turskih četa kod Skadra i Skoplja.

Carigrad, 18 listopada. Turski ministar vanjskih posala Noradunghian izjavio je austro-ugarskom poslaniku markgrfu Pallaviciniu da se oko Skadra i oko Skoplja nalaze podpune dve turske divizije.

Crnogorski porazi?

Beč, 18 listopada. „Zeit“ javlja, da je divizija generala Martinovića u bitci kod Taraboša u blizini Skadra izgubila 1000 vojnika.

Carigrad, 18 listopada. Amo su prisjele vesti, da je između crnogorske divizije pod zapovedničtvom

prince Mirka i turskih četa došlo do ljutog boja. Crnogoraca bilo je jedno 8000. Crnogorska vojska bila je poražena i natjerana u bieg. Crnogorci imali su 600 mrtvih.

Utopio se turski priestolonaslijednik.

Beč, 18 listopada. „Zeit“ prima iz Carigrada viest, da je priestolonaslijednik izkrcajući se sa jednog rumunjskog parobroda pao u more. Priskočio mu u pomoć neki od pratnje i spasile ga.

Francuzi avijatičari u Turskoj.

Carigrad, 18 listopada. Porta je angažirala 5 francuzkih avijatičara uz 5000 franaka mjesечne plaće za službu u ratu.

Prosvjed radi Krećana.

Carigrad, 18 listopada. Predstavnici Turske predali su Englezkoj, Francuzkoj i Rusiji izjavu Porte, kojom prosvjeduje proti tome, što su Krećani pušteni u Grčku komoru.

Rusija šalje vojsku na granicu.

Petrograd, 18 listopada. Rusija šalje 3000 vojnika u Aserbejdšan. (Aserbejdšan je plodovita i bogata pokrajina Perzije, odmah uz ruski Kavkaz, sa glavnim gradom Tebrizom).

Mobilizacija proti Rusiji.

Carigrad, 18 listopada. Porta je naredila obču mobilizaciju prema ruskoj granici, da suzbije eventualni napad sa ruske strane.

Odesa, 18 listopada

ugarskim konzulatom proti Austriji Masa je klicala onđe prisutnim južnim Slavenima. Policia je u pravi čas demonstrante razšila.

I Bugarska i Grčka naviestile rat.

Sofija, 18 listopada. Preko poslanih Sarafova u Carigradu Bugarska naviestila Turkoj rat. Sarafov iz Carigrada odputovao.

Carigrad, 18 listopada. Grčki poslanik Gryparis predao je jutros Porti formalno navještenje rata od strane Grčke.

Turci bombardiraju Varnu.

Carigrad, 18 listopada. Tursko brodovlje bombardira bugarsku utvrđenu glavnu luku Varna.

Borbe između Bugara i Turaka.

Carigrad, 18 listopada. Sredinu večer bugarske čete kod mjesta Mustafa-paša otvorile vatru proti Turcima. Jučer bitka nastavljena. Napokon Turcima uspjelo Bugare potisnuti četiri sata hoda dalje od granice.

Pri zaključku lista.

Solun, 18 listopada. Turci marširaju prema Moravi.

Kod Trgovišta vodi se žestok borbi između Turaka i Bugara.

Kod Madara palo 200 Turaka.

Predplata na „Hrvatsku Rieč“ dnevnik sa dnevnom dostavom stoji K 2·50 na mjesec.

Pojedini broj 10 para.

Oprez!

Društvo „Papir Abadie“. Pošto se u posljednje vreme ponovile razne imitacije naših općepoznatih i obilježenih tuljčića

RIZ ABADIE (Riz doré) molimo naše p. n. mušterije, da paze točno na ime Abadie, koje se nastoji sa raznim drugim riečima nadopuniti. Mi opominjemo prije kupovine na lošu imitaciju, jer ćemo protiv imitacija sa svim sudskim sredstvima postupati. DRUŠTVO „PAPIR ABADIE“.

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. Skarpa, cijena knjizi broširano K 5.—, a uvezano K 6.—, nabavlja se kod „HRVATSKE TISKARE“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

Marko Markovina
Split

Iza Prokurative (vlastiti stan)
Telefon 93.

Tek. račun kod Filialke Banca
Commerce, Triestina.

I. ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE
Eternit za moderne krovove — postavlja po specijalnim radnicima.

Cevi od keramike

Dimnjaci

Pločice za kuhinje, hodnike itd.
Stakla prosta i ornamentalna

Peći glinene postavlja po specijalnim
Sparherde radnicima

Papendek tanki i debeli

Zahodi porculane kompletui — posuda,
daščica, spremi za vodu i dr.

2. GRADJEVNO PODUZEĆE

ovlašteno Dozvolom c. k. Namjestništva u Zadru, izvadja sve radje svoje stuke.

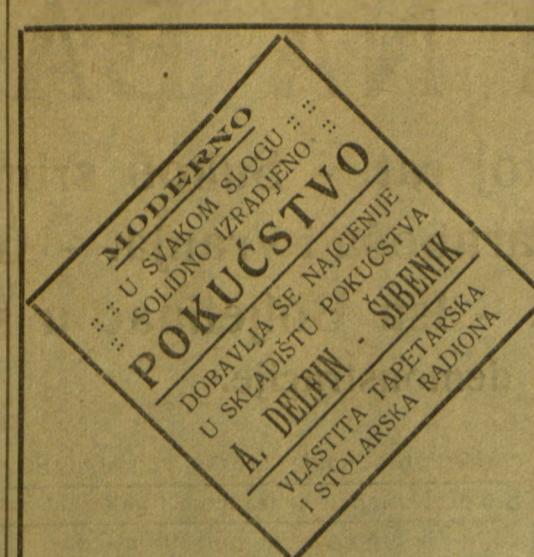
3. PRVA SPLITSKA MLJEKARNA.

Vlastita pomješica putem Poljuda, Prodaja Mlijeka, Gnoja, Praščića za razplod — američke i njemačke pasmine.

Naslov za pisma i telegrame:

„Marko Markovina — Split“.

NOVO IZRADJENE
:: RADNIČKE KNIGE ::
I
- SLUŽBOVNE KNIGE -
NABAVLJAJU SE U
HRVATSKOJ TISKARI
(Dr. Krstelj i drug) Šibenik.

KO ŽELI ZDRAVLJA

neka pohodi glasovito

Spljetsko sumporno kupalište

NAGY | DRUG

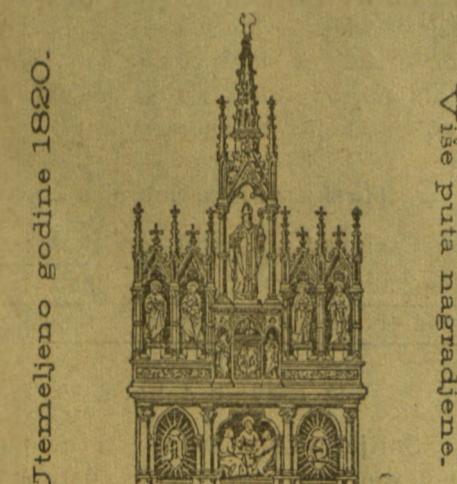
koje posjeduje, kako već poznato, najljekovitiju mineralnu vodu u Evropi. U jednoj litri sadržano je 31·5 grama razne soli. — Otvoreno cijelu godinu.

Prospekte šalje uprava.

INSAM & PRIMOTH

St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Kiparske radnje iz drveća za crkve

Kipovi svetaca, oltari, propovjedao nice križni putevi, raspela, jaslice itd. Katalog uzorka s cjenama daje se badava. Za dostavu naručbe do štajcie uključivo sa skrinjom, ne plaća naručitelj.

Prodaje se

jedna terasa, sa dvije peći izpod nje, na liepom položaju, u Varošu u Paške Antunca. Upitati se kod vlastnika.

Austrijansko parobrodarsko društvo na dionice

„DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1912. sliedeće
glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)

Polazak iz Trsta ponедјeljak u 5 sati pos. podne povratak svake subote u 6.15 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)

Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati pos. podne; povratak svake srede u 6.15 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)

Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati pos. podne; povratak u četvrtak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)

Polazak iz Trsta u petak u 5 sati pos. podne; povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)

Polazak iz Trsta u petak u 5 sati pos. podne; povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovacka)

Polazak iz Trsta svake srede u 6 sata pos. podne; povratak svaki ponedjeljak u 1.15 pos. podne.

Trst—Vis (trgovacka)

Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati pos. podne; povratak svaki četvrtak 7.15 pos. podne.

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU
I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA
INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DE-
VIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA
SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE
BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERET-
NICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE.
PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE.
OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVI-
ZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLAT-
NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

Velika tvornica voštanih svieća na paru Vladimir Kulić - Šibenik

Preporuča svoje proizvode p. n. gg. župnicima, crkovinarstvima i bratovštinama.

Nagradjena prvorazrednom diplomom i zlatnom medaljom na rimskoj izložbi poljodjeljstva i obrtnih proizvoda.

NOVO IZRADJENE

RADNIČKE KNIGE

I

SLUŽBOVNE KNIGE

NABAVLJAJU SE U

HRVATSKOJ TISKARI

(DR. KRSTELJ I DRUGI)

ŠIBENIK.

Dobiva se u drogariji

V. VUČIĆA

- Šibenik -

-- GRADJEVNO PODUZEĆE --

PETAR BLASOTTI & FRANO ŠKOTON

IZPITANI ZIDARSKI MAJSTOR -- ŠIBENIK

IZUZIMLJE SVAKU VRSTU GRADJEVNIH RADNJA I POPRAVAKA. —
SPECIALISTA U GRADNJI ŠTEDNJAKA (SPARHETA) I SOBNIH PEĆI.

PODUZIMLJE ĆVRSTE RADNJE U CEMENT BETON (EIZENBETON) BEZ
POTREBE ŽELJEZNIH GREDA. — POSEBNA KANCELARIJA ZA NAGRTE
I TREBOVNIKE KUĆA PASINI PUT SUDISTA.